

Forfatter: Bang, Herman

Titel: Værker i Mindeudgave

Citation: Bang, Herman: "Værker i Mindeudgave", i Bang, Herman: *Værker i Mindeudgave*, Gyldendal, 1920-1921, s. 280. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-bang03val-shoot-idm140687571206064.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i Mindeudgave

IV

Huset begyndte at fyldes. Man hørte oppe paa Scenen nedefra Klapren med Sæder, der sloges op og i, Summen af Stemmer; de steg som en Bølge op imod Fortæppet. I Orkestret stemte man Instrumenter.

Oppe paa Scenen var der mørkt, Regissøren gik omkring og stillede Smaating paa et Par Etagerer; et Par Maskinkarle flyttede Blomster.

Saa kom en ung, bleg Herre inde fra Foyeren ud paa Scenen.

"Det er ham," sagde Maskinkarlen. Kammeraten standsede lidt, saá efter ham. "Han ser farlig foraset ud," sagde han.

William gik ned til Tæppet og saá ud. Folk sad spredte paa Bænkene i den halvluse Sal; de saá ud, som de frøs, syntes han. Han saá Nina og Sofie paa en af de bageste Bænke. De sad ligblege, trykkede op til hinanden.

281

William gik op igen. Han var ikke urolig, han havde slet ikke været det. Han havde hele Tiden taget det som noget, der kun angik en Fremmed.

En smuk Dag var Hoff kommet til ham og havde bragt ham 200 Kroner som Honorar for hans Stykke.

"Er det antaget?" spurgte han.

"Du er en, underlig En," sagde Hoff, "Du bliver bleg af Glæde."

"Ja. Og bliver det spillet?"

"Naturligvis - om en Maanedstid."

William havde taget Hoff i Haanden. "Tak," sagde han. Mere ikke, og han havde været ligesaa stilfærdig, ligesaa ydmyg stilfærdig, som han plejede at være i den sidste Tid.

Nina var bekymret, hun vilde vække William af hans Slaphed. Hun var angst for denne milde Tavshed, om hvilken hun ikke vidste, hvad den gemte.

"Det er, ligesom William var en gammel Mand," sagde hun til Hoff.

Ogsaa Hoff var urolig, han vidste ikke, hvad han skulde tro. William havde brudt med alle, og Hoff vidste bestemt, at han havde betalt Klatgæld med Forfatterhonoraret.

Og saa var han saa besynderlig afdæmpet, udvisket. Hoff var selv slaaet af det samme, det, som Nina kaldte, at William var som en gammel Mand.

Naar han kom op til Hoff, sad han som oftest tavs, eller han bad Hoff spille. Det kunde han høre paa i Timevis, liggende paa Chaiselonguen med lukkede Øjne. Men selv om Hoff holdt op med at spille og forsøgte at tale, sagde William kun meget lidt, og laa drømmende hen.

"Hvad tænker Du paa?" kunde Hoff spørge.

Saa smilede William sørgmodigt: "Paa Fremtiden," svarede han. Mere ikke. Og han faldt atter sammen i Drømmerier.

Selv de sidste Dage var han rolig som sædvanlig. "Du 282 er blevet Flegmatiker," sagde Nina og søgte at faa ham til at le.

"Jeg tror det," svarede han.

"Er Du da slet ikke bange?"

"Aa, ikke noget videre.," Og han saá ligesaa aandsfraværende ud som før.

Generalprøven var om Formiddagen, som Forestillingen skulde finde Sted om Aftenen. Hoff havde været der. Stykket var kønt, en mild Stemning, vemodig som en sen Augustdag, naar det skumrer tidligt, og Efteraaret begynder at melde sig med den Fred, der gaar forud for Ødelæggelsen. Det havde gjort Lykke hos

Tilskuerne - Theatrets Skuespillere, som skulde se Debut'en.

"Det er smukt," sagde Hoff, da de kom ned i Porten.

-"Ganske net," sagde William.

"Og det vil gøre Lykke."

"Tror Du?"

"Ja - tror Du ikke selv?"

"Jeg véd saamæn ikke. Som saadan noget kan gøre Lykke."

"Saadan noget. Tænk dog paa, det er en Begyndelse."

Hoff saá hen paa William. "Jeg forstaar mig ikke mere paa Dig, sagde han. "Vil Du da ikke ha'e noget at leve for ..."

"Jo, Hoff, hvis jeg havde noget."

"Vis vas, dit Talent

"Men naar jeg nu ikke tror paa det."

"Saa er det Dumheder."

"Kan Du huske, Du en Gang selv sagde til mig - men det var rigtignok om Dig selv, og det plejer at forandre Sagerne - at det var svært at leve for Talentet. Du sagde, at Livet og Talentet var ét, og saa naar Livet var ormstukket, saa var det svært at gøre noget for Talentet - saa blev det osse anløbet ..,"

"Ah bah, saadan noget siger man. Jeg lever jo dejligt, ser Du."

283

"Finder Du?" William trak Munden nervøst sammen. "Ja, maaske."

De gik hen ad Gaden. "Men naturligvis," sagde Hoff, "naar man fordrer mere ..."

"Aa Du véd godt ... Naa, men det er slet ikke Talent, Hoff. Ser Du da ikke, at alt dette, alle disse Sindsbevægelser har været nødvendige for at skabe denne ene Stemning, hvori jeg har skrevet de seks Scener. Lever man da virkelig paa det?"

"Der er dem, som lever paa mindre."

"Jeg mener paa de Vilkaar, Hoff, med den Rente."

Saa skiltes de.

Nu stod han inde i Foyeren og ventede. De Spillende kom ind og spejlede sig, Primadonnaen fejede ind med sin Pyntekone, som bar Pudderæskan.

Slæbet blev ordnet foran Spejlet, Blomsterne sat fast.

"Det er et dejligt Toilette," sagde William.

Fruen vendte sig. "Er De meget bange?"

"Slet ikke, Frue."

Fruen saá paa ham og vendte sig igen.

"Ja - saadan er det med Debutanter" - sagde hun.

William tænkte paa, hvad han før havde lidt paa dette Sted.

Han gik omtaget af Erindringer og bedøvet af Minder. Den første Dag, han var kommet herop var han gaaet rundt som i Søvne. Det var, som om Mindernes Smerte lagde et Slør over hans Øjne. Og selv nu talte Erindringerne til ham ved hvert Skridt, saa Nutiden glemtes.

Han stod og stirrede paa den fortørnede Primadonnas Billede i Spejlet, saá saa Revnen, hvor Kviksølvet var .gaaet af.

Alt stod som den Gang, Bogskabet, Blomsterbordene, det bornholmske Uhr.

Jo, han kunde forsikre denne Dame for, at han havde lidt Kvaler i dette Rum og vidste, hvad det var. Men nu? Han var jo bare kommen for at sige Farvel.

284

Han gik ud paa Scenen. Man hørte Tilskuerpladsens Larm som en dump Brusen, der nærmer sig og stiger. William traadte ned til Tæppet og saá ud. Et Øjeblik blegnede han ved Synet af alle disse sammenpakkede Hoveder, hvoriblandt han intet skelnede klart.

Men saa traadte de langsomt frem Hoved ved Hoved.

Pludselig bruste Musikken op fra Orkestret. Ogsaa den lød fjern, som den slog mod Tæppet og lod Bølgerne vugge det indad.

William Høg var blevet meget bleg. Som i en Bog, hvis Blade vendtes af en usynlig Haand, læste han sit Livs Historie paa disse blandede Ansigter.

Han saá Grevinde Hatzfeldt. Hun sad midt paa første Bænk med en ung Mand, mørkøjet, livlig: "Han er ung," sagde William til sig selv. Han stirrede paa Grevindens Ansigt, det var ungdommeligt endnu, hævet af de Slangelokker, han havde skænket saa mange Kys. Og hans Blik forvildede sig en sidste Gang imellem denne stolte Bustes Kniplinger, og han nød en sidste Gang dette Brysts Skønhed.

Dér sad Rektoren fra Sorø. Det var vel Fastelavnsferie, saa var han inde. Han var blevet gammel og rystende ... Men hvor Aarene ogsaa gik. Der var hændet meget siden den Dag, da han fortalte, at "Professoren" kom for at spille Komædie og at de skulde assistere. Ja, meget var der hændet, man kunde nok have Lov til at være blevet gammel.

Her saá han Margrete. Hun var bleg, og skjulte Ansigtet halvt med Viften. Maaske var hun bange for ham og frygtede - hun behøvede det ikke - for ham skulde man ikke lide mere.

Han saá paa Kamilla. Hun var blevet gammel, bøjet syntes han, som hun sad dér lænet tilbage. Han huskede Kirken, hvor hun spillede paa Orglet, Forfædrenes store Kirke ... aa, af det var det spiret, Bedraget i hans ulykkelige Liv.

Thi ulykkeligt havde det været.

Dér i Logen fik han Øje paa Etatsraadens Ansigt. Til 285 den Mand havde han villet sælge sit Navn og plette en gammel Hæder.

Orkestret lød stærkere, Tæppet bølgede. Ufravendt og uden at høre stirrede William Høg fra dette Sted sit Liv og sin Historie i Ansigtet.

Helt oppe saá han Olsen. Han lukkede Øjnene et Minut, han syntes, han maatte aande dybt for at faa Vejret. Hvorfor havde de dog alle sat hinanden Stævne paa denne Dag?

Og dér sad Instruktøren med sin Kone.

Ja, det var hele hans Liv.

Han havde glemt, hvad der ventede, han huskede det ikke. Over denne Sal syntes han, hans Livs Skæbnetraade var tvundet saa tæt, saa uløselig fast - tusind Traade, et Net, der havde fanget hans Lykke ...

Og han spurgte for sidste Gang, hvorledes alt dette var gaaet til, hvorledes han var blevet ubarmhertigt tvunget ind i denne Sals forfærdelige Garn. Hvorledes, hvordan var det sket?

Sveden sprang frem paa hans Pande, han følte den kold risle ned ad sig, væde alt, mens han slugte denne Skare med Øjnene. Der var ikke ét af alle disse rokkende Hoveder, selv de ubekendte, selv de ligegyldigste, som ikke i dette Øjeblik syntes at fortælle ham en sørgelig Historie om det Liv, som her var sluttet.

Thi hvad kunde han blive her i dette Livs graa, kummerfulde Elendighed? Hvor skulde han gaa hen? Og hans Blik faldt atter paa Etatsraadens Ansigt. Han sad og klaskede sin Paryk fast.

Nu maatte Navnet lægges bort. Det var vel paa Tiden. Han væmmedes, saa længe han havde baaret det.

Regissøren greb ham i Armen. "Tæppet gaar," raabte han og skubbede ham ud i Kulissen. "Tror jeg, Gud forbande mig ikke, Manden er faldet i Søvn."

William stod i Kulissen. Og lidt efter lidt begyndte han at høre og at lytte efter Replikkerne. Han hørte ude over Salen en underlig mumlende Susen, som holdt ham vaagen, som ræddede ham, og som gav ham Feber.

286

Saa faldt det første Klap, den anden Salve, den tredje, de Spillende kom ud med straalende Ansigter, tog ham i Haanden og gratulerede ham.

William blev igen rolig og ligegyldig.

Der var næsten Jubel, da Tæppet faldt.

Hoff kom op paa Scenen. Han saá straalende ud: "Ser Du, gratulerer, gratulerer."

"Tak," sagde William.

"Nu er Du da vel glad," spurgte Hoff.

"Ja" - William stod lidt - "Andersen skal prøves imorgen."

Hoff saá paa ham: "Men Du selv?"

"Klokken elleve/" sagde William. "Direktøren har lovet det."

Klokken var ni den næste Morgen, da William efter at have søgt hans Adresse i Studenterforeningen kom ind til Andersen i Fiolstræde.

"God Morgen, Hr. Andersen."

Andersen kendte ham ikke straks. "God Morgen - er det Dem, Hr. Høg? Aa, hvor Deres Stykke var smukt."

"Tak, Andersen." William satte sig. "Hør, kan De prøve Klokken elleve," sagde han saa pludselig.

"Prøve ?" han stirrede paa ham, "idag - Klokken elleve ?"

"Ja, jeg har fortalt Direktøren om Dem, og Elskere er sjældne Fugle - saa sagde han iaftes, at De kunde ligesaa gerne komme straks idag."

"Aa - tak skal De ha'e," Andersen var rød som et Purpurblod og havde Taarer i Øjnene.,, Hvor det var kønt af Dem."

"Men sikke noget Snak - kønt af mig ..."

"Klokken elleve ... Men jeg kan jo ingenting," sagde han, han rejste sig, begyndte at klæde sig paa. "Nej, Hr. Høg, jeg kan ikke idag ..."

287

William saá paa ham. "Tør De ikke?"

"Jo-o - men - Og jeg kan ikke faa læst over ..."

William sad lidt og stirrede paa ham: "Prøv De som Aladdin," sagde han, hans Stemme var halvt brudt. Og da han var kommet lidt hen mod Døren, tilføjede han smilende: "Det er jo Deres Rolle."

Andersen hørte ikke. Han gik op og ned ad Gulvet med Hænderne foldede over Brystet. "Ja, lad mig saa tage Aladdin/" sagde han.

"Saa kommer jeg Klokken halv elleve," sagde William og gik.

Klokken halv elleve var Andersen beredt. Han var meget bleg, men han talte roligt.

"Er De meget bange?" spurgte William.

"Aa - jeg gaar som i Søvn," sagde han "jeg synes slet ikke, jeg kan tale

"De behøver ikke at være bange," sagde William.

De gik lidt tavse. Saa gav William sig til at tale for at adspredde Andersens Uro. Og der var over hans Stemme, hans hele Tonefald en mildt-sørgmodig Højtidelighed, som virkede lægende.

Pludselig spurgte Andersen: "Hvorfor er De ikke glad idag?"

"Jeg kan blive det - hvis De nu gør Lykke ..."

"Ja, men for Dem selv - fra igaar," sagde Andersen.

"Naa-aa - ja det havde jeg næsten glemt."

"Hvor De maa tænke meget paa andre."

Direktøren var allerede kommet. Han modtog dem smilende, gratulerede William og talte i Begyndelsen kun med -ham. Men han saá, mens han talte, uafbrudt hen paa Andersen.

"Han er god," sagde han midt i en Sætning sagtere til Høg.

"Ikke sandt ..."

Derpaa højere: "Overordentlig Lykke. De er vel begyndt paa det store Drama?"

"Ja, det er snart færdigt."

288

"Ja saa -"

»Jo, jeg er i femte Akt."

"Naa, Hr. Andersen," sagde Direktøren, "skal vi saa gaa ned paa Scenen?"

"Hr. Andersen har taget Aladdin med," sagde William.

Direktøren saá lidt paa ham. "Godt," sagde han saa. "De giver jo *Stikreplikkerne, Høg."

De kom ned paa Scenen. William tog Andersens Hænder, de var fugtige, hans Haar var vaadt i Panden. "Aladdin er aldrig bange," sagde han.

"Jeg begynder med Monologen efter Jagten," sagde Andersen.

"Godt, saa sætter vi os begge ned. De gik ned og satte sig paa første Bænk. "Lad den Bænk være Bredden, hvor De ligger," raabte Direktøren op.

Andersen gik op, lagde sig paa Bænken. William lænede sig tilbage med lukkede Øjne. Og ligesom én Gang før i sit Liv bad denne Vantro brændende til det tomme Rum.

Ræd for sit Livshaab i et fremmed Liv.

Saa begyndte Andersen at tale. Stemmen var som bedugget af Angsten, men man følte det ikke.

William saá hen paa Direktøren. Han sad og saá paa skraa gennem sin Næseklemmer. En Gang imellem smilede han.

Nu havde Andersen glemt dem. Hans Øjne lyste, mens han priste'Aladdins Lykke, kæk og stolt stod han, Drengen fra Ispahans Gader, Manden, som har vundet Gulnare og henrykt kalder sig en Sultans Søn ...

Men saa mindes han Allah.

Andersen blev til et Barn, et Barn, som tror og beder. Og mens han knælede og talte, laa han med oprejst Hoved, med Smil, som Allah allerede gav ham Barnefred for Bønnen.

Det var forbi. Andersen var staaet op. "Saa er det Halling," sagde han.

289

Direktøren rejste sig. "Det behøves ikke," sagde han, "det er nok med Aladdin."

"De antager ham altsaa?" spurgte William. "Hvordan synes De da?"

"En saadan Tro har jeg aldrig fundet i Israel," sagde Direktøren smilende.

Andersen var antaget. William og han gik ned ad Trappen.

"Men hvordan var det egenlig?" spurgte Andersen.

"Godt - rigtig godt." .

"Ja - det troede jeg nok ... Men," Andersen standsede i Korridoren, "det er Dem, jeg maa takke for det

"Mig - aa nej!" William stod stille: "Jeg tror, De vil blive til noget," han saá længe paa ham, saa sagde han ubeskrivelig mildt: "Der maa være en Lov om spildte Kræfter - om at de ikke spildes. Saa vil meget komme Dem tilgode, Andersen . ."

Hans Stemme brødes, og nogle Taarer randt ned ad hans Kinder.

"Farvel, Andersen," sagde han, saá atter paa ham gennem Taarer. Saa bøjede William sig frem og trykkede let sine Læber mod hans Pande. "Saa Aladdin," sagde han, "gaa nu 'hjem til dine Forældre."

Den næste Morgen sad Hoff foran sit Skrivebord med et Brev i Haanden, som han læste om og om igen. En Gang imellem slap han det, tog det igen og læste igen.

"Jeg er rejst, kære Hoff - bryd Jer ikke om at faa at vide, hvorhen: William Høg vilde I dog aldrig kunne møde mer. Spørger Du, hvorfor jeg netop rejser nu? Ellers var det blevet for silde. For mig var der intet mere tilbage uden et kummerligt, elendigt Liv, som ikke var den sidste Høg værdigt: nu er han død.

Døm mig mildt, thi jeg har lidt meget. Jeg drømte mig Formuenhed til og v a r uformuende: det er mit Livs sørgelige Historie. Men til at være et slet Menneske, til at nedværdige mig selv, til at glide ud i alt dette væmmelige, 290 dette Liv som bundede i Plattenslageri og Sløjhed - var jeg for god.

Farvel. Høg'erne dør ud - - Jeg tror, Slægten vil slukkes med to ensomme Kvinder. Farvel, farvel.

Din William."

Hoff rejste sig og gik hen til Sekretæren og aabnede den inderste Skuffe. Han tog Grevindens Billede frem og saá paa de smilende Træk.

Saa vendte han sig og aabnede Kakkelovnsdøren.

Længe efter at Billedet var forkullet og sammenfoldet, sad Hoff der endnu med Hovedet støttet paa sine Hænder.

Han vækkedes af et Stokkeslag paa Døren. Det var Fremtidssoldaten.

Han rutschede ind i Stuen, hev Stokken dér, Hatten her og purrede op i den mørke Manke med begge Hænder.

"Sig mig, Bloch," sagde Hoff, "naar udgiver De Deres første Bog?"

"Hvorfor?"

"Aa jo, jeg vilde gerne anmelde den, inden jeg rejser ..."

"Rejser?"

"Ja, jeg tænker paa det. Jeg synes ikke, her er rigtig morsomt herhjemme."

"Hvor rejser De hen - -"

"Aa - ligemeget, til Sahara, dér er man idetmindste alene og har kun sig selv at sørge over - -"